

Ocena ryzyka zawodowego związanego z narażeniem na wirus SARS-CoV-2 w miejscu pracy ¹

1. Podstawa prawna

1) **Kodeks pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1320)**

Rozdział VI Profilaktyczna ochrona zdrowia

Art. 226. Pracodawca:

- 1) ocenia i dokumentuje ryzyko zawodowe związane z wykonywaną pracą oraz stosuje niezbędne środki profilaktyczne zmniejszające ryzyko;
- 2) informuje pracowników o ryzyku zawodowym, które wiąże się z wykonywaną pracą, oraz o zasadach ochrony przed zagrożeniami.

2) **Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy.**

definicja:

"ryzyko zawodowe" - rozumie się przez to prawdopodobieństwo wystąpienia niepożądanych zdarzeń związanych z wykonywaną pracą, powodujących straty, w szczególności wystąpienia u pracowników niekorzystnych skutków zdrowotnych w wyniku zagrożeń zawodowych występujących w środowisku pracy lub sposobu wykonywania pracy.

2. Zasady ogólne

Ogłoszony rozporządzeniem ministra zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. stan epidemii w związku z zagrożeniem wirusem SARS-CoV-2 wywołującym COVID-19 jest nowym wyzwaniem związanym z ochroną zdrowia pracowników. W większości zakładów pracy wirus ten nie jest czynnikiem bezpośrednio związanym z wykonywaniem pracy i jako taki nie był

---

¹ Przedstawione tu zasady nie obejmują tych miejsc pracy, w których pracownicy realizując swoje zadania są narażeni na bezpośredni kontakt z patogenami, w tym z wirusem SARS-CoV-2 (np. jednoimienne szpitale zakaźne, laboratoria kliniczne i naukowe itp.). W takich przypadkach obowiązują przepisy rozporządzenia MZ z dnia 22.04.2005 wprowadzające postanowienia dyrektywy 2000/54/WE.

dotychczas uwzględniany w przeprowadzanych obligatoryjnie na podstawie ww. przepisów ocenach ryzyka zawodowego. Narażenie zdrowia pracowników w stanie epidemii wymaga obecnie aktualizacji dotychczasowych ocen ryzyka i wprowadzenia dodatkowych środków ochrony.

Aktualizacji oceny ryzyka z uwzględnieniem wirusa SARS-CoV-2 jako czynnika zagrażającego zdrowiu podczas wykonywania pracy można dokonać przez:

- identyfikację miejsc i sytuacji pracy, w których prawdopodobieństwo kontaktu z osobą potencjalnie zarażoną wirusem SARS-CoV-2 lub skażonymi nim przedmiotami i pomieszczeniami jest największe,
- oszacowanie i ocenę ryzyka narażenia na wirus SARS-CoV-2 związanego z powyższymi sytuacjami w miejscu pracy.

W wyniku przeprowadzonej oceny należy ustalić czy i jakie środki prewencji należy stosować w celu ograniczenia ryzyka. Ocena taka powinna zostać udokumentowana oraz udostępniona pracownikom celem świadomego ich uczestnictwa w procesie zapobiegania COVID-19.

3. Identyfikacja miejsc i sytuacji pracy, w których prawdopodobieństwo kontaktu z osobą potencjalnie zarażoną wirusem SARS-CoV-2 jest największe

Do miejsc i sytuacji pracy, w których prawdopodobieństwo kontaktu z osobą potencjalnie zarażoną lub skażonymi nim przedmiotami i pomieszczeniami jest największe należą przede wszystkim:

- miejsca, w których zwyczajowo przebywa lub przemieszcza się równocześnie większa liczba osób, takie jak np. korytarze, windy, pomieszczenia socjalne, toalety;
- stanowiska pracy, na których wykonywane są zadania wymagające równoczesnej pracy lub współpracy kilku osób, przebywających blisko siebie i/lub korzystających z tych samych narzędzi, sprzętów;
- stanowiska pracy, na których wykonywane są zadania wymagające kontaktu z klientami lub innymi osobami z zewnątrz zakładu pracy;
- sytuacje, które wymagają równoczesnego przebywania większej liczby osób w jednym pomieszczeniu, takie jak np. narady, szkolenia, konferencje itp.;

- sytuacje, w których konieczny jest kontakt z osobami na zewnątrz przedsiębiorstwa (delegacje, praca u klientów itp.).

W dokumentacji oceny ryzyka zagrożenia te można opisać na przykład następująco:

- *Kontakt z powierzchniami lub narzędziami, z którymi mogła mieć kontakt osoba zarażona*
  - *Kontakt z osobą zarażoną podczas przemieszczania się na terenie zakładu pracy, w windzie lub na korytarzu*
  - *Kontakt z osobą zarażoną w stołówce*
  - *Kontakt z zarażonym klientem*
- itp.*

Ze względu na różnorodność tych miejsc i sytuacji, a także możliwych do zastosowania środków ochrony dla każdego z nich z osobna należy zarówno oceniać ryzyko oraz ustalić środki ochrony. W przeprowadzeniu identyfikacji miejsc i sytuacji pracy, w których występuje ryzyko zarażeń wirusem SARS-CoV-2 pomocna jest opracowana przez CIOP-PIB ramowa lista kontrolna (uzgodniona z PIP i PIS).

4. Oszacowanie i ocena ryzyka związanego z możliwością kontaktu z osobą zarażoną w określonych miejscach i sytuacjach pracy

Oszacowanie ryzyka zawodowego związanego ze zidentyfikowanymi zagrożeniami polega na ustaleniu:

- prawdopodobieństwa wystąpienia niekorzystnych dla zdrowia i życia pracowników następstw tych zagrożeń,
- ciężkości tych następstw.

W polskiej normie PN-N-18002 „Systemy zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy. Ogólne wytyczne do oceny ryzyka zawodowego” przyjęto szacowanie ryzyka w skali trójstopniowej, jako małe, średnie lub duże (tablica 1).

Tablica 1. Oszacowanie ryzyka zawodowego w skali trójstopniowej wg normy PN-N-18002

	Ciężkość następstw		
Prawdopodobieństwo	<i>Mała</i>	<i>Średnia</i>	<i>Duża</i>
<i>Mało prawdopodobne</i>	MAŁE (1)	MAŁE (1)	ŚREDNIE (2)
<i>Prawdopodobne</i>	MAŁE (1)	ŚREDNIE (2)	DUŻE (3)
<i>Wysoce prawdopodobne</i>	ŚREDNIE (2)	DUŻE (3)	DUŻE (3)

Przy szacowaniu ryzyka zawodowego w skali trójstopniowej do *następstw o małej ciężkości* zalicza się te urazy i choroby, które nie powodują długotrwałych dolegliwości i absencji w pracy, *następstwa o średniej szkodliwości* te urazy i choroby, które powodują niewielkie, ale długotrwałe lub nawracające okresowo dolegliwości i są związane z krótkimi okresami absencji, zaś do *następstw o dużej szkodliwości* takie urazy i choroby, które powodują ciężkie oraz stałe dolegliwości i/lub śmierć. *Mało prawdopodobne* są te następstwa zagrożeń, dla których mała jest szansa wystąpienia podczas całego okresu aktywności zawodowej pracownika, *prawdopodobne* są te następstwa, które mogą wystąpić nie więcej niż kilkakrotnie podczas okresu aktywności zawodowej, zaś *wysoce prawdopodobne* są te, które mogą wystąpić w tym okresie wielokrotnie.

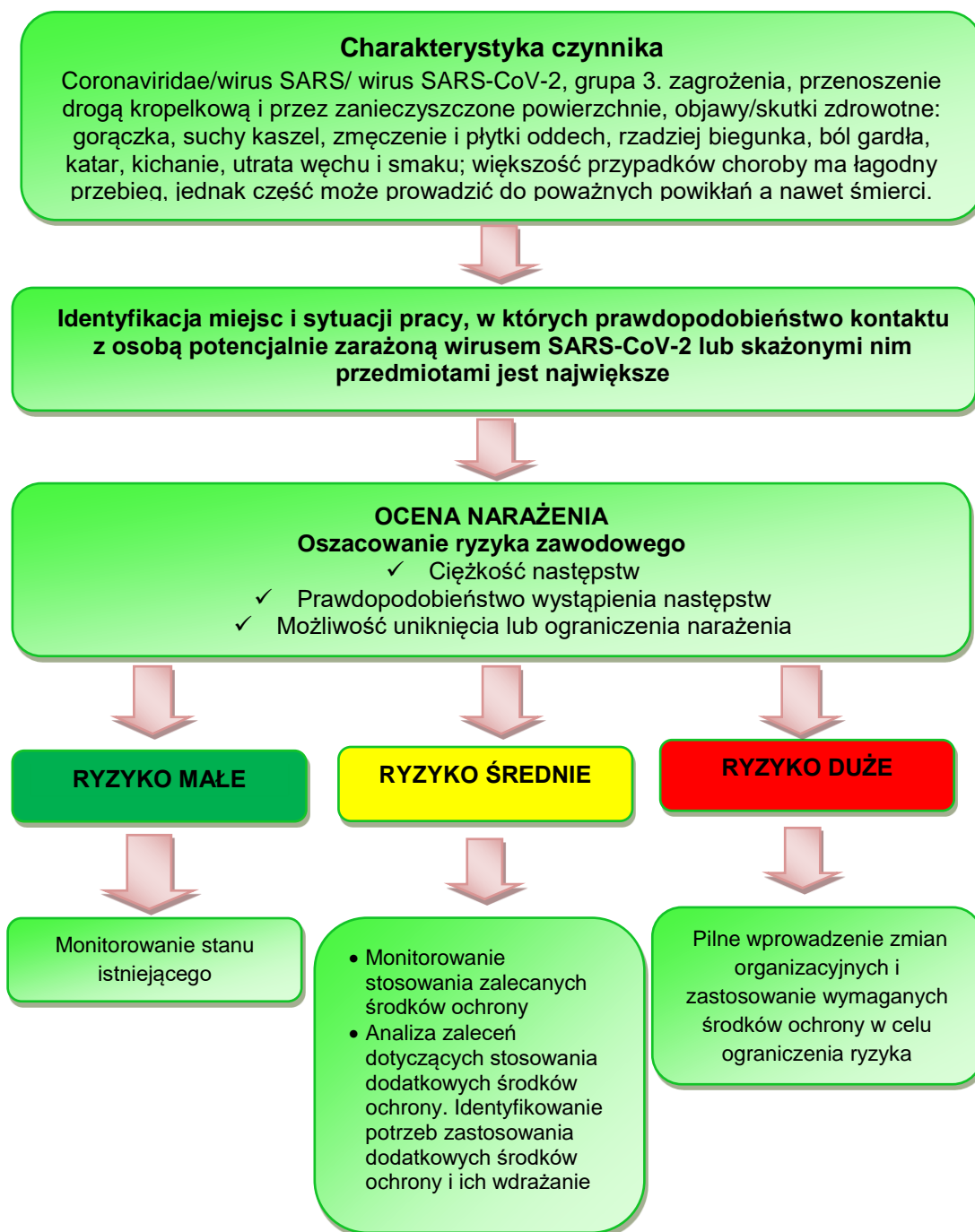
Biorąc pod uwagę dostępne obecnie informacje na temat wirusa SARS-CoV-2 można stwierdzić, że wystąpienie zachorowania w następstwie kontaktu z osobą zarażoną jest wysoce prawdopodobne, a następstwem kontaktu może być choroba powodująca ciężkie dolegliwości i/lub śmierć. W tych warunkach ryzyko jest szacowane na ogół jako „duże” i oceniane jako nieakceptowalne. Aby można je było ograniczyć do poziomu akceptowalnego i oszacować jako „średnie” lub „małe” konieczne jest zastosowanie środków, które pozwalają na zmniejszenie do minimum prawdopodobieństwa narażenia na SARS-CoV-2.

Jeżeli narażenie na SARS-CoV-2 nie jest bezpośrednio związane z wykonywaną pracą, ryzyko wynikające z możliwości kontaktu z osobą zarażoną w miejscu pracy można oszacować jako:

- „małe” - w przypadku, gdy pracownik wykonuje pracę zdalną, a tym samym nie może mieć kontaktu z wirusem w miejscu pracy;

- „średnie” - w przypadku zastosowania środków ochrony wymaganych w przepisach prawa oraz zalecanych do stosowania w wytycznych dotyczących pracy w czasie pandemii;
- „duże” - w przypadku, gdy środki ochrony wymagane w przepisach prawa i wytycznych dotyczących pracy w czasie pandemii nie zostały wprowadzone.

Przebieg oceny ryzyka zawodowego związanego z narażeniem na SARS-CoV-2 w miejscu pracy, w którym narażenie na ten wirus nie jest bezpośrednio związane z charakterem wykonywanej pracy (np. służba zdrowia), przedstawiono na poniższym schemacie.

Rys. Schemat oceny ryzyka zawodowego związanego z narażeniem SARS-CoV-2 w miejscu pracy, w którym narażenie na patogeny nie jest bezpośrednio związane z wykonywaną pracą

Poszczególne etapy oceny ryzyka zawodowego związanego z możliwością zarażenia wirusem SARS-CoV-2 w miejscu pracy, w którym narażenie na patogeny nie jest bezpośrednio związane z wykonywaną pracą oraz planowanie działań dla jego ograniczenia można przeprowadzić z wykorzystaniem ramowej listy kontrolnej przygotowanej przez Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy w uzgodnieniu z Państwową Inspekcją Pracy, dostępnej na stronie internetowej CIOP-PIB pod adresem: <https://www.ciop.pl/CIOPPortalWAR/file/89970/2020051833329&Koronawirus-zalecenia-ogolne-2020-05-18.pdf>. Na stronie tej znajdują się także komunikaty dotyczące środków ochrony indywidualnej i zbiorowej przed zarażeniem wirusem SARS-CoV-2.

Opracowano w CIOP-PIB:

Zakład Zagrożeń Chemicznych, Pyłowych i Biologicznych

Kierownik: dr Małgorzata Pośniak

Zakład Zarządzania Bezpieczeństwem i Higieną Pracy

Kierownik: dr inż. Zofia Pawłowska